

Volyňský masakr

W pl.wikipedia.org/wiki/Rzeż_wołyńska

Zločin v Lipnikách ,
zavraždění
Poláci

Země	<u>Polsko pod okupací Třetí říše</u>
Místo	<u>Volyňské vojvodství</u>
Data	1943–1944
Počet mrtvých	50 000–60 000 ^[1]
Typ útoku	<u>genocida</u>
Pachatel	<u>Ukrajinská povstalecká armáda</u> <u>Ukrajinské obyvatelstvo</u>

Volyňská porážka

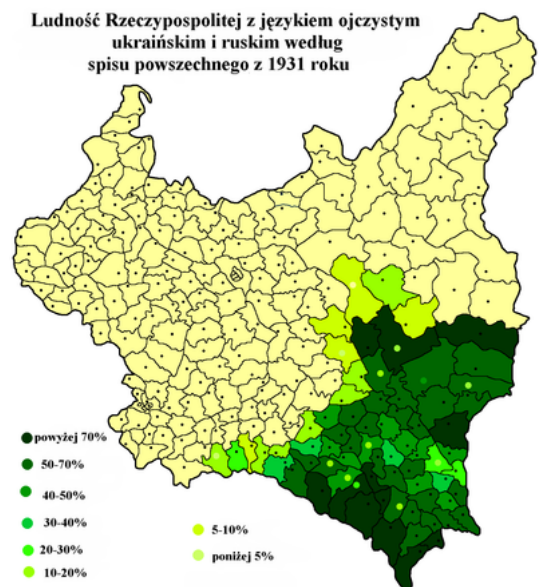
Památky v Polsku – galerie

(1/16) ►

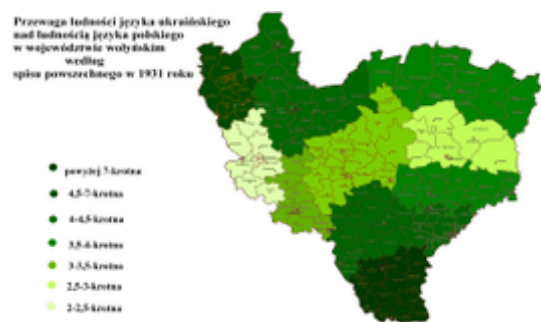
Volyňský masakr ^{[2].[3]} - genocida ^[4] prováděná ukrajinskými nacionalisty s aktivní ^[5] , častou podporou místního ukrajinského obyvatelstva ^{[6].[7].[8]} proti polské menšině ^[9] býv . Volyňské vojvodství Druhé polské republiky (za války náležející k Říšskému komisariátu Ukrajina), při okupaci území Druhé polské republiky Třetí říší , v období od února 1943 do února 1945.

Obětí vražd, které vyvrcholily v létě 1943, byli Poláci, v mnohem menším měřítku pak Rusové , Ukrajinci , Židé , Arméni , Češi a zástupci dalších národností žijící na Volyni . Přesný počet obětí není znám, historici odhadují ^[10] , že zemřelo asi 50 000-60 000 lidí. Poláci a v odvetě 2-3 tisíce Ukrajinců ^{[11].[12].[13]} .

Podobnou genocidu provedly jednotky UPA v první polovině roku 1944 v provinciích sousedících s Volyní: Lwów , Tarnopol a Stanisławów , v historiografii označované jako Východní Halič nebo Východní Malopolsko ^[14] . Někdy jsou proto oba zločiny považovány za jeden a označovány jako **volyňsko-haličský** nebo **volyňsko-malopolský zločin (jatka)** ^[15] .

Obyvatelstvo Polsko-litevského společenství s ukrajinským a rusínským mateřským jazykem podle sčítání lidu z roku 1931

Početní převaha ukrajinsky mluvícího obyvatelstva nad polsky mluvícím obyvatelstvem ve Volyňském vojvodství podle sčítání lidu z roku 1931

Pomník obětem zločinu
spáchaného na polských
občanech v Kresy OUN-UPA
ve Varšavě

Pozadí událostí

V důsledku agrese Německa a SSSR na Polsko v září 1939, po obsazení celého území Druhé polské republiky Wehrmachtem a Rudou armádou a ustavení 28. září 1939 v paktu o hranicích a přátelství mezi Třetí říší a SSSR, německo-sovětská hranice na okupovaném území Polska, území Volyňského vojvodství byla okupována SSSR. Aby ospravedlnili anexi okupovaných území Polska, Sověti provedli fiktivní volby do místního lidového shromáždění . 27. října oznámilo Lidové shromáždění západní Ukrajiny začlenění Volyně do Ukrajinské SSR, což potvrdilo Prezidium Nejvyššího sovětu 1. listopadu 1939. ^[16]

Po německém útoku na SSSR byla Volyň začleněna do Reichskommissariátu Ukrajina, zřízeného 1. září 1941. Hitler v souladu se svou východní politikou považoval Ukrajinu za materiální

základnu Třetí říše a nepředpokládal existenci jiné než německé správy. Jeho hlavním cílem bylo ekonomické vykořisťování založené na vysokých kvótách uvalených na obyvatelstvo ^[17] .

Po zahájení likvidace ghatt a hromadného vyvražďování židovského obyvatelstva (počátek roku 1942) spolupracovala ukrajinská pomocná policie s SS a německou policií při zátahech v ghettech a při eskortování Židů na místa poprav, často se také účastnila v exekucích. Během holocaustu bylo násilným aparátem Třetí říše zavražděno asi 150 000 lidí . Židů na Volyni a 455 tis. ve východním Malopolsku. Genocida veřejně spáchaná německým okupantem na Židech byla další - po masových deportacích, zatýkání a masových vraždách lidí z východního pohraničí veřejně spáchané i během sovětské okupace v letech 1939–1941 NKVD – důkaz nemorálnosti a „účinnosti“ masové perzekuce a zločinů páchaných institucionálně okupantskými státy a namířených proti celým národnostním či sociálním skupinám. V důsledku toho vznikla atmosféra společenské lhostejnosti k násilí, zločinu a nakonec zločinu v masovém měřítku – genocidě. Holocaust Židů se stal pro ukrajinské nacionalisty příkladem, jak odstranit Poláky ^{[18].[19].[20]} .

Ukrajinci se tuto taktiku masového vraždění naučili od Němců. To je důvod, proč byly etnické čistky UPA překvapující svou účinností a proč Poláci na Volyni v roce 1943 byli téměř stejně bezmocní jako Židé na Volyni v roce 1942. Tažení proti Polákům začalo na Volyni, ne v Haliči, pravděpodobně proto, že to bylo tady že ukrajinská policie hrála větší roli v událostech holocaustu. To spojuje vyhlazování Židů s vyvražďováním Poláků a vysvětluje přítomnost tisíců Ukrajinců, kteří zažili genocidu na Volyni ^[20] .

V důsledku sovětských a německých zločinů, deportací, pracovních cest do Říše klesl počet obyvatel Volyně z odhadovaných 2,3 milionu v srpnu 1939 na méně než 2 miliony v lednu 1943. Kromě Židů relativně největší ztráty utrpěla polská menšina - ztráta asi 45 000 lidí, včetně mnoha vedoucích jednotek s vojenským a organizačním výcvikem. V roce 1942 Němci odhadovali počet Poláků na Volyni na 306 000, což tvořilo 14,6 % z celkového počtu obyvatel ^{[21].[22]} .

V roce 1942 bezohledné jednání německých úřadů (vysoké kontingenty, marnotratné hospodaření, popravy) vedlo ke spontánnímu rozvoji partyzánského hnutí na Volyni. Kromě skupin nesouvisejících s žádnou politickou organizací a sovětských partyzánů vznikly tři ukrajinské partyzánské formace: tzv. první UPA (největší), vojenské jednotky OUN-M a malé jednotky OUN-SD (OUN-R, později OUN-B). Nejdynamičtěji však fungovaly jednotky OUN-SD. Jako jediní se rozhodli sjednotit všechny ukrajinské partyzánské ozbrojené formace (často silou) a okamžitě zahájit partyzánské boje ^[23] .

V březnu a dubnu 1943 došlo k hromadné dezerci policistů Ukrajinské pomocné policie na Volyni . Část dezertérů se přidala k jednotkám OUN-B, OUN-M a UPA. Dezertující policisté se dopustili zločinů na vybraných Polácích ^[24] . Tato akce nesla znaky realizace rozhodnutí OUN-B o zahájení ozbrojeného boje a plánu na odstranění polského obyvatelstva Volyně ^{[25].[26]} .

Porážka Německa u Stalingradu v únoru 1943 a vyhlídka na vstup Rudé armády do východního Polska způsobily, že polští občané ukrajinské národnosti znovu uvažovali o získání nezávislosti. OUN se obávala opakování situace z první světové války , kdy porážka Ruska a vyčerpání Německa zanechaly vakuum vyplněné Poláky. Domácí armáda informovala polskou vládu, že v rámci povstání proti Němcům bude nezbytný rychlý zásah proti Ukrajincům a že Volyň a Halič by měly být *vojensky obsazeny* [²⁷].-

Rozhodnutí vyhladit Poláky

Plány OUN během války a národnostní politika, kterou Stečkova vláda hodlala zavést ^[28] , předpokládaly odsun Poláků z Volyně a východního Malopolska. Měla pomoci při vyprovokovaných selských povstáních. Stejná politika měla být aplikována na inteligenci , jak ji realizovali Němci v rámci akce Intelligenzaktion . Bylo rozhodnuto prosazovat politiku fait accompli a odstranit polské obyvatelstvo ze sporných oblastí, aby před případnými mezinárodními rozhovory o

hranicích byla oblast, na kterou si OUN-B nárokovala, etnický jednotná. Toto rozhodnutí bylo také ovlivněno vyvražďováním Židů . Jeden z velitelů UPA vyhodnotil situaci takto:

1. března 1943 se připojujeme k ozbrojenému povstání. Jedná se o vojenskou akci a jako taková je namířena proti okupantovi. Současný obyvatel je však dočasný, takže by člověk neměl ztrácet sílu v boji proti němu. Skutečným okupantem je ten, který přichází [SSSR]. Co se týče polské otázky, není to otázka vojenská, ale menšinová. Vyřešíme je tak, jako Hitler vyřešil židovskou otázku. Pokud se sami neodstraní [28] .

Ve dnech 17. – 23. února 1943 se ve vesnici Terebieže nebo Wołujki u Oleska konala třetí konference OUN-B . Podle Czesława Partacze a Władysława Filara [29].[30] se vedení OUN-B rozhodlo odstranit všechny Poláky ze všech zemí, které považovali za ukrajinské. Tato verze není podporována vyšetřovacím oddělením Ústavu národní paměti: „Bylo uznáno, že na 3. konferenci padlo pouze rozhodnutí o vytvoření silných partyzánských struktur, které však nevyvíjely širší bojovou činnost a byly zaměřeny na to, aby se objevily ve „správnou chvíli“, přičemž rozhodnutí zahájit velko- mírová partyzánská činnost byla provedena nezávisle na Volyni, čímž byla porušena ustanovení 3. konference / .../ Existují různá možná vysvětlení pro rozhodnutí vůdců OUN na Volyni. První je tichá dohoda mezi Klaczkiwskim a Shukhevychem zaměřená na odstranění Lebeda. Snad prvkem plánu na změnu pozice providnyka byla „pozemská vzpoura“ [31] . Obdobnou pozici zastávají Grzegorz Hryciuk [6] a Grzegorz Motyka [32] .

Podle nejpravděpodobnější hypotézy o genocidě Poláků rozhodli tři lidé z vedení OUN-B na Volyni: Dmytr Klaczkiwski , šéf OUN-B na Volyni, Vasyl Iwakhov , vojenský referent OUN- B a Ivan Lytvynchuk , velící silám UPA v severovýchodní Volyni. Ten byl podle svědectví S. Janiszewského iniciátorem a nejaktivnějším organizátorem vražd Poláků [33] . Mezi březnem a květnem 1943, po smrti Iwachova, přešla plná moc do rukou Klaczkiwského, který se nezávisle na sobě rozhodl zahájit etnické čistky v celé Volyni [28] .

Organizace vražd, jejich průběh, velikost, územní rozsah i cíle a motivy této akce podle názoru vyšetřovacího oddělení Ústavu národní paměti ospravedlňují tvrzení, že zločin genocidy se stal na Volyni. v letech 1939-1945 ^[31]. Zločiny byly dílem Ukrajinské povstalecké armády, posílené v březnu a dubnu 1943 o dezertéry z ukrajinské pomocné policie, za pomoci ukrajinského rolnictva zvaného černoši, Sebeobraný Kushchi Viddily a Bezpeky služby OUN-B ^[11].

Podněcovatelé zločinu

Dmytro Klaczkiwski pseud. „Klym Savur“, velitel okresu UPA-Sever ^[34] spolu s Vasylem Iwakhovem a Ivanem Lytvynchukem. Vyšetřování Institutu národní paměti ^[31] naznačuje, že vůdci OUN-B a UPA přímo odpovědní za rozhodnutí spáchat zločin a řídit vraždy:

Dmytro Klachkivsky

Dmytro Klaczkiwski, ps. „Klym Sawur“, tehdejší velitel skupiny UPA-Sever. V období březen-květen 1943 se individuálně rozhodl zahájit vraždění po celé Volyni. V červnu 1943 vydal tajnou směrnici územního velení UPA na Volyni o provedení velké akce k likvidaci polské mužské populace ve věku 16 až 60 let ^[18].

[...] Měli bychom provést velkou akci k likvidaci polského živlu. S odchodem německých vojsk by měla být tato příhodná chvíle využita k likvidaci veškeré mužské populace ve věku od 16 do 60 let. [...] Tento boj nemůžeme prohrát a polské síly musí být za každou cenu oslabeny. Lesní vesnice a vesnice ležící vedle lesních masivů by měly zmizet z povrchu zemského.

Tuto skutečnost potvrdil velitel okresu „Turiw“ Jurij Stelmaszczuk, krycí jméno „Rudyj“ v poválečném svědectví poskytnutém NKVD po jeho zatčení:

V červnu 1943 jsem se v kolkovském lese setkal s Kłym Savurem a zástupcem generálního štábu Andruščenkem. Sawur mi dal rozkaz zavraždit všechny Poláky v okrese Kovel. [...] Neměl jsem právo neuposlechnout rozkaz a mé osobní přesvědčení mi v tom bránilo. Obrátil jsem se na Andruščenka, který mi řekl, že to byl rozkaz ne z centra, že to byl zvrát na zemi [28]

Stelmaszczuk se pokusil dopisem z 24. června 1943 apelovat na Mykolu Lebedyu, ten byl však již odvolán z funkce úřadujícího vůdce OUN-B.

Tým Ruban! Informuji Vás, že v červnu 1943 mi představitel centrálního provodství - velitel UPA - "Piwnicz" "Kłym Sawur" dal tajnou směrnicí o úplné, všeobecné, fyzické likvidaci polského obyvatelstva [28]

Je však známo, že Stelmaszczuk přijatou objednávkou splnil.

Grzegorz Motyka se domnívá, že směrnice Prowodu OUN mohla nařídít úplnou likvidaci polského obyvatelstva nebo obsahovat mírnější ustanovení (například nabádání k odchodu před vraždami), její obsah však „Kłym Sawur“ svévolně změnil na ten radikálnější. Svědčí o tom kritika, kterou Klaczkiwski obdržel od některých aktivistů OUN. Jeho linii chování vůči Polákům však v srpnu 1943 přijal Třetí kongres OUN v čele s Romanem Szuchevychem [35].

- Ivan Lytvynchuk, ps. „Dubowyj“, velitel První skupiny UPA a poté vojenského okruhu „Zahrawa“, byl organizátorem a iniciátorem zásahu proti polskému obyvatelstvu, často se chlubil svými zásluhami na likvidaci Poláků.
- Petro Olijnyk, ps. „Enej“, velel vojenskému okruhu „Bohun“.
- Jurij Stelmaszczuk, ps. "Rudyj", velitel skupiny UPA "Ozero" a poté Vojenský okruh UPA "Turiw".
- Wasyl Iwachiw, ps. „Soma“, vojenský důstojník OUN-B, se spolu s Klaczkiwskim a Łytwyńczukem rozhodl zahájit protipolské aktivity [36].

Popis trestného činu

Typy útoků

V zásadě existují tři typy záchvatů:

- útoky na jednotlivce a malé skupiny odcházející do jiných měst nebo pracující na poli nebo v lese;
- útoky na malé skupiny Poláků, složené z několika nebo tuctu nebo tak rodin, žijících ve vesnicích nebo koloniích umístěných na okraji ;
- útoky na velké koncentrace polského obyvatelstva, vyžadující soustředění větších sil.

První dva typy útoků byly dílem jednotek Bezpeky OUN nebo UPA. Třetí typ vyžadoval mobilizaci ukrajinských civilistů vyzbrojených zbraněmi na blízko nebo domácími potřebami ^[37] .

Počátky zločinu

Až do prosince 1942 byli polští jednotlivci a rodiny vražděni. Oběťmi byli především Poláci zaměstnaní v německé zemědělské a lesnické správě (lesníci ^[a] , hospodáři ^[b] , agronomové), dále pak venkovské obyvatelstvo především ve východních župách Volyně. Institut národní paměti ^[31] uznává masakr z 9. února 1943 v polské kolonii Parosła Główna (komuna Antonówka, okres Sarny) za první masovou vraždu volyňského masakru. Jednotka UPA Hryhorije Perehijniaka „Dovbeszki-Korobki“ tam zavraždila 173 Poláků ^[38] . V noci z 26. na 27. března 1943 jednotky UPA podřízené Ivanu Lytvynčukovi Nejméně 179 lidí bylo zabito "Dubowy" v Lipniki ^[39] . 23. dubna 1943 zabila jednotka UPA pod osobním velením „Dubowyho“ v Janowě Dolině (komuna Berežne, Kostopol poviat) asi 600 lidí ^[40] . Největší intenzita trestných činů se v té době odehrávala v okresech UPA podřízených Lytvynčukovi a Petru Olijnykovi ^[41] , především v okresech Sarny , Kostopol a Krzemieniec ^[42] .

Květen také nebyl poklidný: 12. května byly v okrese Sarny vypáleny vesnice Ugły, Konstantynówka, Osty a Uberež. Dne 24. května v obci Niemodlin v poviat V Kostopolském bylo zavražděno 170 lidí. V noci z 24. na 25. května 1943 byly vypáleny všechny dvory a statky v okrese Włodzimierz . 28. května 600členná jednotka UPA vypálila

vesnici Staryki a zavraždila všechny její obyvatele. Do července 1943 bylo napadeno 23 polských vesnic v okrese Horochów, 15 v okrese Dubien a 28 v okrese Włodzimierz.

Vlna útoků zahájená na východě Volyně se systematicky přesouvala směrem na západ. Vyhlazení polského obyvatelstva v květnu až červnu 1943 se rozšířilo do žup Dubien, Łuck a Zdołbunowski a v červenci 1943 se týkalo všech, kromě župy Luboml, i území Volyně.

Většina vražd se stala v létě 1943. K vraždám často docházelo v neděli. Ukrajinci využívali toho, že polské obyvatelstvo se při mších shromažďovalo v kostelech, takže kostely byly často obklíčeny a věřící byli před smrtí často krutě mučeni (např. rozřezání lidí vejprů pilou na dřevo, vydlabání očí, pálení živý) [43].[44] .

15. července (s mylnou informací, že protipolská akce je naplánována na 20. července) naplánovala domácí armáda protiukrajinskou akci k likvidaci aktivistů OUN-B a zmaření ukrajinské akce. Dřívější zahájení akce ze strany Ukrajinců bylo naprostým překvapením [45] .

Již dříve se polský underground snažil vyjednávat s UPA, aby vlnu vražd zastavil. Počáteční rozhovory s místním velitelem SB OUN Szabaturou se uskutečnily u Świnarzynu 7. července 1943. Další schůze 10. července 1943 se zúčastnila delegace se zmocněncem okresní delegace Zygmuntem Rumlem pseudem . "Krzysztof Poręba" v čele a zástupce Volyňského okresu Domovské armády Krzysztof Markiewicz pseud. „Dábel“ a řidič Witold Dobrowolski. Markiewicz znal šabat ze svých školních let; jako gesto dobré vůle se Poláci vzdali ozbrojených stráží. Po příjezdu na místo srazu (vesnice Kustycze) byli všichni tři zatčeni a zabití Ukrajinci [46] .

Krvavá neděle – 11. července 1943

---

11. července 1943 kolem 3:00 jednotky UPA koordinovaně zaútočily na 99 polských měst, především v župách Horochów a Włodzimierz [47] pod heslem *Smrt Lachs* [48] . Poté, co byla vesnice obklíčena, aby se zabránilo obyvatelům v útěku, došlo k porážce a ničení. Polské

obyvatelstvo zabíjely kulky, sekery, vidle, kosy, pily, nože, kladiva a další nástroje zločinu. Polské vesnice byly po vyvraždění obyvatelstva vypáleny, aby se zabránilo opětovnému osídlení. Byla to připravená a plánovaná akce: například akce v Włodzimierz předcházelo soustředění jednotek UPA v lesích Zawidów (západně od Porycku), v oblasti Marysin Dolinka, Lachów a v oblasti Zdźary, Litowież, Grzybowica. Čtyři dny před zahájením akce se v ukrajinských vesnicích konaly schůzky, při kterých bylo místní obyvatelstvo upozorněno na nutnost vyvraždit všechny Poláky. Vražďení začalo kolem 3.00 11. července 1943 z polské obce Gurów, pokrývající: Gurów Wielki, Gurów Mały, Wygranka, Zdźary, Zabłoće - Sądowa, Nowiny, Zagaja, Poryck , Olen, Orzeszyn, Romanówka, Lachów, Swojcin a další. Ve vesnici Gurów přežilo ze 480 Poláků pouze 70 lidí; v kolonii Orzeszyn zemřelo z celkového počtu 340 Poláků 270 Poláků; ve vesnici Sądowa se z 600 Poláků podařilo uprchnout živým pouze 20, v kolonii Zagaje z 350 Poláků přežil jen asi tucet.

Také toho rána vstoupila během mše skupina 20 útočnicků. do kostela v Porycku , kde bylo během třiceti minut zabito asi 100 lidí, včetně dětí, žen a starých lidí. Bandité pak zavraždili všechny (asi 200) Poláků žijících v Porycku . Podobné útoky na kostely byly provedeny v dalších městech.

Zabíjení bylo prováděno s velkou krutostí. Polské vesnice a osady byly vydrancovány a vypáleny. Po masakrech do vesnice na vozech vjeli rolníci ze sousedních ukrajinských vesnic, kteří sebrali veškerý majetek, který zavraždili Poláci. Hlavní akce trvala do 16. července 1943. Během července 1943 se nejméně 530 polských vesnic a osad stalo terčem útoků. Tehdy bylo zavražděno sedmnáct tisíc Poláků, což byl vrchol etnických čistek na Volyni.

srpna 1943

V srpnu pokračovala protipolská akce ve městech, která z různých důvodů obešla genocidu. Začátek měsíce byl poměrně klidný - Poláci zřejmě dostali čas dokončit sklizeň, aby se hotová sklizeň mohla

zmocnit. V Leonówce však došlo ke zločinu ; bylo zabito asi 150 Poláků. Masivní akce připomínající útok z 11. července se odehrála 28.–31. srpna, kdy bylo napadeno 85 měst, především v okresech Kovel, Włodzimierz a Lubomel , kterých se masakr dosud nedotkl [49].

. 29. srpna provedla UPA operaci v obcích Ostrówki a Wola Ostrowiecka v okrese Luboml.. Všichni Poláci byli zabiti, všechny budovy vypáleny, majetek a hospodářská zvířata vydrancována. V důsledku této akce bylo ve vesnici Wola Ostrowiecka zabito 529 lidí, z toho 220 dětí ve věku do 14 let, a ve vesnici Ostrówki bylo zavražděno 438 osob, z toho 246 dětí ve věku do 14 let [c]. Celkem bylo v srpnu 1943 napadeno 301 měst a zavražděno nejméně 8 280 Poláků [50].

Je věrohodná hypotéza Grzegorze Motyky, že alespoň v některých případech byl takový krvavý postup úmyslný, protože vraždy měly Poláky vyděsit, zabránit jim ve vytvoření účinné sebeobrany a donutit Ukrajince bojovat na život a na smrt, přičemž možnost ústupu. Zdá se, že to potvrzuje informace obsažená v jedné ze zpráv polského undergroundu, že letáky vyzývající k opuštění Wołyně se objevily pouze v okresech Dubien a Krzemieniec [51].

Ve druhé polovině roku 1943 UPA provedla akci, kdy ukrajinským rolníkům rozdělila pozemky po zničených polských osadách a zemědělské pozemky znárodněné sovětskými úřady po roce 1939 a od června 1941 zůstaly pod německou správou.

Přelom let 1943/1944

Po období relativního klidu v říjnu až listopadu 1943, ke konci roku, zejména o Vánocích , proběhla po celé Volyni nová vlna ozbrojených protipolských akcí ukrajinských nacionalistů. Skupiny UPA ,

Iwan Kłymczak
„Łysy“, velitel
jednotky UPA, která
masakrovala civilisty
v Ostrówkách a Wola
Ostrowiecka

Ve Wola Ostrowiecka
objeven hromadný hrob
obětí UPA

podporované místním ukrajinským obyvatelstvem, zaútočily na polská populační centra a základny sebeobrany v těchto okresech: Rivne, Luck, Kowel a Włodzimierz (takzvané „krvavé oslavy“).

Poslední vlna útoků na Volyni se odehrála počátkem roku 1944. Jednotky UPA a milice OUN využily stažení německých posádek před blížící se Rudou armádou a zaútočily na bezbranné polské obyvatelstvo. 2. února 1944 bylo na silnici mezi Kuśkowce Wielkie a Śniegorowka zavražděno 129 uprchlíků z Łanowce. 13. února bylo v několika městech poblíž Włodzimierz Wołyński zabito celkem asi 140 Poláků. Ve stejném měsíci v klášteře ve Wiśniowiec milice SB OUN zavraždily asi 300 lidí, především žen a dětí [52].

Podle T. Snydera do prosince zemřelo rukou UPA téměř 40 000 lidí. Poláci [53].

Na jaře 1944 jednotky UPA přenesly tíhu své činnosti na Lvovsko a Podolí, početnější než Poláky obývaný Wołyń [54].[55]. Navíc na levém břehu Bugu došlo k eskalaci polsko-ukrajinských partyzánských bojů.

Polská sebeobrana

S rostoucí hrozbou ukrajinských útoků na polské vesnice se na přelomu let 1942 a 1943 začaly spontánně formovat první jednotky sebeobrany. Bylo jich málo, špatně vyzbrojeni a jejich činnost se omezovala na hlídkování v oblasti a varování před útokem. V roce 1943 bylo na Volyni zřízeno o něco více než 100 center sebeobrany, řízených v počáteční fázi svého vzniku civilními úřady. První místa sebeobrany byla zřízena v těchto městech: Jeziory, Szachy, Serniki, Swarycewicze, Borowe, Dubrowica, Wołczyce, Huta Stepańska, Dobryń, Nowosiółki, Ostrowsk, Wieluń, Biała, Komary, Huta Sopaczewska a Hały. V Kostopolské župě byly jednotky sebeobrany organizovány v těchto obcích: Głuszków, Moczulanka, Nowiny, Stara Huta, Bronisławówka, Rudnia, Stryj, Mokre, Myszków, Zawołocz, Marulczyn, Woronusze a Jakubówka.

Druhá velká základna byla organizována v Przebrazí. Vesnice byla přeměněna na opevněný tábor. Síly sebeobrany se skládaly z praporu 4 rot. Inspektorát Łuck AK poskytoval pomoc při organizování sebeobrany, ozbrojování a výcviku svých členů . V létě 1943 se síly v Przebrazí skládaly ze sedmi rot a eskadry průzkumu koní. Celkem přišlo do zbraně asi 1000 lidí.

V oblasti jižně od Kowelu byla zařízení pro sebeobranu organizována ve vesnicích Zasmyki, Janówka, Radomle, Lityń, Ossa, Wierzbiczno, Sushibaba, Lublatin, Zielona, Różyn, Stara a Nowa Dąbrowa.

Na sever od Włodzimierz Wołyński byla sebeobrana zřízena ve vesnicích Spaszczynna, Wodzinów, Wodzinek, Bielin, Sieliski, Aleksandrówka a Marianówka. Mezi největší základny sebeobrany patřily: Przebrazé, Huta Stepańska, Pańska Dolina, Stara Huta, Zasmyki, Bielin. Menší centra nevydržela nápor ukrajinských nacionalistů a byla zničena. Jen z některých se vesničanům podařilo dostat do měst či větších center sebeobrany.

Tato taktika vraždám nezabránila, proto v červenci 1943 Krajská vládní delegace na Volyni vydala pokyny k vytvoření základen sebeobrany a partyzánských jednotek. Byla to opožděná iniciativa, protože v červenci 1943 se již stalo obětí genocidy asi 30 000 lidí. polští civilisté. Z jednotlivých obranných stanovišť, které byly vytvořeny, se jen asi tucet podařilo vstoupit na Volyň, zatímco v případech větších základen sebeobrany (skládajících se z několika sousedních polských vesnic obklopených různými typy polních opevnění) podporovaných partyzánskými jednotkami z celkových 16 byly UPA rozbity pouze dvě. V lednu 1944 byla v tomto prostoru z partyzánských jednotek zformována 27. volyňská pěší divize. Povstání sebeobrany na Volyni vážně omezilo velikost polských ztrát, ale nezabránilo genocidě Poláků ^[56] .

Polská reakce

Ještě v roce 1943 někteří Poláci, kteří přežili útoky na své vesnice a přidali se k německým policejním jednotkám (asi 1200 lidí ^[57]) nebo k sovětským partyzánským jednotkám, prováděli - v rámci nových jednotek - pacifikaci ukrajinských vesnic ^[57]. V důsledku toho propagandistické texty OUN a UPA obsahovaly obvinění Poláků z kolaborace se SSSR a Třetí říší ^[57] .

Začátkem ledna 1944, poté, co Rudá armáda překročila předválečné polské hranice, velení Domovské armády nařídilo mobilizaci partyzánských jednotek na Volyni a rozhodlo o zahájení operace Bouře . 28. ledna 1944 byla vytvořena 27. volyňská pěší divize domácí armády ^[58] .

Kromě operací proti Němcům provedla divize 16 velkých bojových akcí proti jednotkám UPA, čímž částečně odstranila ohrožení polských civilistů na západě Volyně ^[18] .

Historický fejetonista Piotr Zychowicz tvrdí, že struktury Domácí armády (AK) neposkytly adekvátní pomoc ohroženému polskému obyvatelstvu v oblasti Volyně. Domácká armáda podle jeho názoru nevyužila možnosti zásobování venkovské sebeobraně zbraněmi ze skladů domácí armády, které byly o několik měsíců později vydány 27. volyňské domácí armádní divizi vytvořené v rámci operace Bouře ^[59] . Některé jednotky sebeobraně, jako například v Przebraze, požádaly Němce, aby dali vesnici zbraně a střelivo „k obraně obyvatelstva proti lesním tlupám“ ^{[60].[61]} . Získaný souhlas umožnil obráncům Przebraze vytvořit dojem zákonnosti držení jakýchkoli jiných střelných zbraní.

V červnu 1944 vydala Národní národní rada Provolání Bratrům Polákům a Ukrajincům , ve kterém vyzvala pracující masy Polska a západní Ukrajiny, aby se jednotně postavily proti ukrajinským fašistům, kteří vraždili polské obyvatelstvo. Vyzvala také ke společnému boji proti nacistickému okupantovi, podněcovateli vražd.

Odhadovaný počet obětí

Polské oběti a probíhající vyšetřování

Určit přesný počet Poláků zavražděných při volyňském masakru je léta složitě. Jedním z důvodů byl fakt, že některá města byla srovnána se zemí a všichni jejich obyvatelé vyvražděni. Zabíjení se konalo v oblastech partyzánské války a chaosu; zločiny často nebyly zdokumentovány. Mnoho svědků, kteří jatka přežili, uprchlo z Volyně nebo byli deportováni na práci do Říše, odkud se později rozprchli po celém Polsku a světě. V Polské lidové republice nebyly zločiny na Volyni stíhány v důsledku ztráty Kresy ve prospěch SSSR a soukromý sběr svědectví o zločinech byl povolen až v 80. letech ^[63]. Výsledkem těchto snah byla studie publikovaná v roce 1990 Józefem Turowskim a Władysławem Siemaszkem „Zločiny ukrajinských nacionalistů spáchané na polském obyvatelstvu na Volyni v letech 1939-1944“ a poté „Genocida páchaná ukrajinskými nacionalisty na polském obyvatelstvu Volyně 1939- 1945“ od Władysława a Ewy Siemaszkových.

Podle výzkumu Władysława a Ewy Siemaszkových činil na Volyni počet zdokumentovaných polských obětí 36 543–36 750 Poláků známých jménem ^[64] a dále od asi 13 500 do více než 23 000 obětí, jejichž okolnosti smrti nejsou známy, což dává odhadovaný počet 50-60 tis. zavražděných Poláků ^[65]. Obdobnou hodnotu uvádějí Grzegorz Motyka ^[66] a Jan Kęsik ^[67].

Další historici a badatelé odhadují polské oběti volyňského masakru takto: Ryszard Torzecki - 30 000-40 000 lidí ^[68], Aleksander Korman - 68 700 obětí ^[69], Tadeusz A. Olszański - 60 000-80 000 obětí, Józef Turowski - 60 000 obětí ^[71], Wincenty Romanowski - 70 000 obětí ^[72], Paweł Wieczorkiewicz - 40 000-70 000 obětí ^[73].

V roce 2010 zvýšila Ewa Siemaszko odhady polských obětí volyňského masakru, včetně pregenocidní fáze, na 60 000 ^[74].

Počet 50-60 tisíc. zavražděných Poláků na Volyni je v současnosti (2006) polskými historiky považováno za nejrealističtější ^[75], z nichž 15 tis. do července 1943 a 17 000 v červenci 1943. Velká skupina

polského obyvatelstva hledala úkryt ve městech v péči Němců, cca 5-7 tis. byl poslán k sovětským partyzánům. Celkové ztráty polského obyvatelstva Volyně, včetně těch zabitých, zraněných, deportovaných (a zavražděných po zatčení) NKVD v letech 1939–1941 na Sibiř a Kazachstán (asi 45 000 lidí) ^[76] , zavražděných NKVD ve věznicích v Łucku , Rivne a menší v červnu 1941 (po agresí Třetí říše na SSSR - p. ks. Władysław Bukowiński) , deportovaný na práci do Německa (do června 1943 - 25 000 Poláků) ^[77] , zavražděných během pacifikace německou policií a uprchlíci činili v období 1939-1945 asi 150 000 lidí. Polské podzemí (okresní delegát vlády) ve zprávě ze 7. října 1943 (tedy po největší vlně vražd) odhadovalo počet Poláků na 170 000. soustředěna v 11 krajských městech a 25 obranných základnách ^[78] .

Některá data sestavená rodinou Siemaszkových podkopává ukrajinský turistický expert Jarosław Caruk, který na základě vlastního výzkumu v oblasti Włodzimierz tvrdí, že autoři nadhodnotili počet polských obětí o 1 916 osob a podcenili počet ukrajinských obětí o 1 184 ^[79] . ^[80] Carukova zjištění jsou zpochybňována polskými svědky . Grzegorz Hryciuk jim vytýká stopy příliš pokročilého „literárního talentu autora“ ^[81] , Grzegorz Motyka upozorňuje, že Caruk připisuje německé zločiny Polákům ^[82] . Údaje poskytnuté Jarosławem Carukem nebyly nikým ověřeny ^[83] .

Ve vojvodství Lwów , Tarnopol a Stanisławów bylo při podobných útocích zabito 20 000–25 000 lidí . ^[84] na zhruba 70 000 ^[85] Poláci, v Poleském a Lubelském vojvodství 10-20 tis. ^[86] – celkem podle různých zdrojů padlo za oběť etnickým čistkám spolu s Volyní 80 000-100 000 lidí . (Ryszard Torzecki) ^[87] , asi 100 tis. (Grzegorz Motyka) ^[88] , 120 tis. (Czesław Partacz) ^[29] nebo lehce přes 130 tis. (Ewa Siemaszko) ^[89] lidé polské národnosti. Celkový počet Ukrajinců, kteří zemřeli v důsledku polských operací ve stejné oblasti, odhaduje Grzegorz Motyka na 10 000–15 000. lidé ^[90] .

Ryszard Szawłowski v článku *Genocidium atrox* , publikovaném také jako *Trzy genocida* ^[91] , předložil tezi o rovnocennosti zločinů spáchaných Třetí říší , SSSR a ukrajinskými nacionalisty, přičemž ukrajinským zločinům dal vyšší klasifikaci než německým a sovětským zločinům. a dát této vraždě zvláštní kvalifikovanou formu genocidy, latinsky známé jako *Genocidium atrox* (strašná, krutá genocida) ^[92] .

Vyšetřování zločinů spáchaných ukrajinskými nacionalisty na polském obyvatelstvu Volyně a Podolí v současnosti vedou polní pobočky Ústavu národní paměti ^[93] .

Oborová komise ŚZPNP v Rzeszówě provádí „vyšetřování zločinů spáchaných ukrajinskými nacionalisty na polském obyvatelstvu žijícím v oblasti Przemysl v letech 1944–1948“ ^[94] .

Oběti jiných národností

Ukrajínští nacionalisté vraždili i pro UPA a pomáhali Polákům nepříznivé Židy a Ukrajince a likvidovali kolaboranty z období první sovětské okupace v letech 1939–1941 . Mnoho obětí bylo také mezi lidmi ze smíšených manželství. Podle propočtů volyňské rodiny Siemaszků zemřelo rukou ukrajinských nacionalistů v letech 1941–1945 846 nebo 847 Ukrajinců, 1 210 Židů, 342 Čechů, 135 nebo 136 Rusů a 70 lidí jiných národností . Tyto údaje však nejsou zdaleka úplné.

...partizáni loajální Banderově OUN zavraždili desítky tisíc ukrajinských krajanů podezřelých ze spojení s Borovecem nebo Melnykem . I když tento problém ještě nikdo nevyšetřil, je pravděpodobné, že v roce 1943 UPA zavraždila tolik Ukrajinců jako Poláků ^[96] .

Podle Grzegorze Motyky zemřelo na Volyni při odvetných akcích polské strany asi 2000–3000 Ukrajinců ^[97] . Grzegorz Hryciuk odhaduje toto číslo na 2-2,2 tisíce. ^[67] Volodymyr Serhiychuk obecně mluví o „několika tisících“ ^[98] .

Obětí etnických čistek se stala i malá komunita polských Arménů v Haliči, kteří byli zavražděni pro svou náklonnost k polství (připomnělo se, že arménský arcibiskup Józef Teodorowicz byl rozhodně pro příslušnost Lvova k Polsku). Ve dnech 19. – 21. dubna 1944 bylo v Kutech nad Czeremosz v Pokucie (nazývané malé hlavní město polských Arménů) zavražděno asi 500 polských Arménů a Poláků ^[99] .

Materiální ztráty

Kromě velkého počtu obětí vedly protipolské akce ukrajinských nacionalistů a místního ukrajinského obyvatelstva k obrovským materiálním ztrátám na Volyni .

V důsledku přímého nepřátelství se malé procento tzv historická látka. Největší škody utrpěla při vyvražďování polského obyvatelstva Ukrajinci, zejména na Volyni. Kostely byly často posledními místy, kde Poláci hledali útočiště. V důsledku výjimečné krutosti ukrajinských vrahů se stali jejich hroby. Nenávist, hněv a vandalismus byly nakonec faktory, které nejvíce poškozovaly kulturní dědictví těchto zemí ^[100]

Z celkového počtu 1 150 polských venkovských sídel, ve kterých bylo 31 000, bylo možné určit, že pouze na Volyni (bez oblasti východního Malopolska). Ukrajinské jednotky zničily 1 048 osad a 26 167 usedlostí ^[101] . Navíc bylo zničeno 103 z 252 kostelů a kaplí na Volyni ^[102] .

Již 16. října 1943 velitelé vojenského okruhu Turiw UPA nařídili svým jednotkám blokovat města, aby jim došel chleba pro uprchlíky, a odstranit stopy polství rozebráním nebo vypálením domů. Další odstraňování hmotných projevů přítomnosti Poláků na Volyni bylo prováděno v souladu s nařízením OUN z 2. února 1944. ^{[103].[104]}

[...] 7. Odstraňte stopy polskosti [...].

- a) zničit všechny zdi kostelů a dalších polských kultovních budov,
- b) ničit stromy u budov tak, aby nezůstaly stopy po tom, že tam někdo žil, ale neničit ovocné stromy u cest,
- c) do 21. listopadu 1944 zničit všechny polské chatrče, ve kterých dříve Poláci bydleli [...]. Znovu se upozorňuje na skutečnost, že pokud zůstane něco polského, Poláci budou mít nároky na naše země.

Mezipřistání, 9.02. [19] 44 Mandrivna

Volyňský masakr a speciální služby SSSR

Společné poznatky během vědeckých konferencí za účasti polských a ukrajinských historiků v roce 1999 vedly k závěru, že sovětské speciální služby (NKVD a GRU) přispěly k podněcování a rozvoji polsko-ukrajinských antagonismů ^{[105].[106].[107].[108]} . Bylo zjištěno, že rozsah zapojení sovětských speciálních služeb a hypotézy v tomto ohledu nelze určit bez přístupu k dokumentaci těchto služeb, která je v tajných speciálních sbírkách Ruské federace ^[109] .

Tezi, že Sověti živili vzájemné polsko-ukrajinské vztahy, zpochybňuje Grzegorz Hryciuk , který při rozhodování o etnických čistkách nevidí možnost sovětské či německé provokace ^[110] . Také podle nedávných prohlášení (2011) Grzegorza Motyky by měla být rozhodně odmítnuta hypotéza sovětské provokace při rozhodování o etnických čistkách. Neexistuje žádný zdokumentovaný případ útoku příslušníků NKVD převlečených za UPA na jakoukoli polskou vesnici ^[111] . Žalobce Piotr Zajac z odboru pro stíhání zločinů proti polskému národu se rovněž domnívá, že vyhlazovací rozkaz vydalo vedení OUN-UPA a že dalšími faktory určujícími genocidu byly: masová účast rozrušených ukrajinských rolníků v masakry a ukrajinský nacionalismus. Jak poznamenal Timothy Snyder , podobná sociální a historická situace byla i na území dnešního Běloruska, ale žádné čistky od Poláků se tam nekonaly. Rozdílem byla nacionalistická ideologie, která mezi Bělorusy nebyla rozšířena . ^[112]

Připomenutí

Senát Polské republiky přijal dne 7. července 2016 usnesení o uctění památky obětí genocidy spáchané ukrajinskými nacionalisty na občanech Druhé Polské republiky v letech 1939-1945.

9. července 2016 prezident Ukrajiny Petro Porošenko, účastníci se summitu NATO ve Varšavě, uctil oběti této události před památníkem volyňského masakru ^{[113].[114].[115]}, v pokleku před památník ^{[116].[117]}.

Dne 22. července 2016 Sejm Polské republiky usnesením ustanovil 11. červenec „Národním dnem památky obětí genocidy spáchané ukrajinskými nacionalisty na občanech Druhé Polské republiky“ . Sejm v něm vzdal hold všem občanům druhé polské republiky zavražděným ukrajinskými nacionalisty v letech 1943–1945 ^{[118].[119]} .

Odmítání odpovědnosti za zločiny

V říjnu 1943 vedení OUN-B s odkazem na volyňský masakr oznámilo, že „ani ukrajinský národ, ani Organizace ukrajinských nacionalistů“ nemají nic společného s masovými zločiny. „Události, které se v posledních měsících odehrály na ukrajinských zemích“, byly nazývány vzájemnými „jatkami“, kterých se účastnili lidé jednající v cizích zájmech – německých a sovětských. Poláci byli obviňováni z vypuknutí těchto událostí, přičemž poukázali na čtyři důvody:

- napjaté vztahy mezi Ukrajinci a Poláky kvůli národnostní politice druhé polské republiky;
- „zničení Ukrajinců“ Poláky v oblasti Chełm (viz Ukrajinizace Chełmské země);

Prezident ukrajinského Institutu národní paměti Volodymyr Viatrovykh představuje svou knihu, která je považována za pokus popřít odpovědnost OUN-UPA za zločiny

- Poláci podporující německého okupanta a sovětské partyzány;
- „systematické pogromy“ na Ukrajince Poláky sloužícími v německé policii.

Podle Krzysztofa Łady vstoupil výklad předložený OUN-B do kánonu ospravedlnění volyňského masakru a byl reprodukován v mnoha publikacích po druhé světové válce ^[120] .

Postoj ukrajinských historiků k volyňskému masakru

Během existence SSSR nemohli historici působící v Ukrajinské SSR provádět spolehlivý výzkum činnosti UPA z důvodu zatajování její účasti v boji proti Třetí říši; obdobná situace byla i ve vztahu k výzkumu činnosti Armády domova. Díky této skutečnosti podle Ihora Iljušina zdědila historiografie samostatné Ukrajiny zkreslený obraz obou útvarů z výše zmíněného období ^[83] .

Dne 17. února 2003 se konala schůze tzv „kulatého stolu“, na kterém se sešli nejvýznamnější ukrajinskí historici a sociální aktivisté. Během jednání na tomto setkání bylo oznámeno, že: *„hlavními viníky ukrajinsko-polské války byla v té době předválečná vláda totalitního Polska, která proti Ukrajincům používala etnické čistky a na uvolněných územích prováděla kolonizační politiku.“* (viz polonizačně-revindikační akce z roku 1938), a také *„svou negativní roli sehrála polská exilová vláda v Londýně, která jako podmínku polské strany v rozhovorech s ukrajinskou stranou předložila nepřijatelný požadavek uznání Polska uvnitř hranic až do roku 1939“* ^[30] . S takovým výkladem faktů nesouhlasil Władysław Filar , který tento úhel pohledu ukrajinských vědců označil za *„podstatně mělký, odchylovající se od historické pravdy“* a tehdejší události na Volyni jimi označil za *„ukrajinsko-polskou válku“* byl jednoznačně chybný a napsal: *"Nešlo o polsko-ukrajinské boje, ale o vyvraždění bezbranných a nevinných lidí, bylo to vyvraždění polského obyvatelstva"* . Władysław Filar také obvinil konkrétní

ukrajinské historiky z „bílení“ faktů, mezi něž patřili Lev Szankowski a Petro Poticzny^[30] . Podobný postoj podle Filara prezentuje také Jarosław Pełenski^[121] .

Těsně před oslavou 60. výročí volyňského masakru na Ukrajině byl zveřejněn otevřený dopis podepsaný skupinou ukrajinských intelektuálů, ve kterém žádali o odpuštění Poláky, „jejichž osud zničily ukrajinské zbraně“^[83] . O rok dříve ukrajinský historik a politik Volodymyr Lytvyn , ve svém díle *Tysiacha rokiw susidstva i mutualodiji* , byl pravděpodobně prvním ukrajinským politikem, který souhlasil s představením událostí volyňského masakru jako akce nesoucí znaky „etnické čistky“^[83] .

Podle Ihora Iljušina se v současné ukrajinské historiografii stále vyskytují autoři, kteří při popisu polsko-ukrajinských vztahů za 2. světové války pojednávají problematiku jednostranně protipolsky; Iljušin mezi nimi zmiňuje Volodymyra Serhichuka a Andrije Bolanovského^[83] . Autor také zdůrazňuje, že i v ukrajinské historiografii jsou hodnotná díla vyznačující se vyváženějším a hlubším výkladem, i když stále poznamenaná patriotismem. Uvádí publikace Jaroslava Isaeviče , Jaroslava Hrycaka , Feodosije Steblije , Valeryho Smolije a Bohdana Hudije^[83] .

V roce 2004 označil Jarosław Hrycak volyňský masakr za „křest ohněm“ pro UPA a zároveň za válečný zločin a z politického i vojenského hlediska absurdní akci^[83] .

Podle Grzegorza Motyky se ukrajinské publikace věnované UPA zaměřují na její boj proti SSSR a nacistickému Německu, přičemž problém postoje této organizace k Polákům marginalizují^[122] .

Viz také

Komentáře

---

1. ↑ Polští lesníci byli deportováni jako skupina NKVD 10. února 1940 spolu s jejich rodinami.

2. ↑ Pozemky transformované sovětskými úřady po roce 1939 na státní statky , po červnu 1941 pod německou správou.
3. ↑ V srpnu 1992 byly exhumovány ostatky zavražděného polského obyvatelstva, což potvrdilo masové vraždy provedené UPA v srpnu 1943 v těchto městech.

Poznámky pod čarou

---

1. ↑ Grzegorz Motyka : *Od volyňského masakru k operaci „Vistula“ . Polsko-ukrajinský konflikt 1943–1947 . Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2011, s. 447. ISBN 978-83-08-04576-3 .*
2. ↑ Většina ukrajinských historiků (mj . Mykola Kucherepa , Jarosław Isaevych , Hurij Buchało , Volodymyr Khanas , Bohdan Zabrowarny), Institut národní paměti ([1]) a Sejm Polské republiky (Oficiální text usnesení Sejmu Polské republiky) to označil za *protipolskou akci* .
3. ↑ Právní kvalifikace úkonu vyšetřování Hlavní komise pro stíhání zločinů proti polskému národu - vyšetřovací divize Ústavu národní paměti "ve věci zločinů genocidy spáchaných ve Volyňském vojvodství v letech 1939-1945 ze strany ukrajinských nacionalistů, zejména vraždy desítek tisíc mužů, žen a dětí polské národnosti, fyzické a psychické týrání příslušníků výše uvedených národnostní skupiny, ničení nebo krádeže jejich majetku a používání jiných represí a nelidských činů za účelem vytvoření životních podmínek ohrožujících je biologickou destrukcí nebo nucení opustit svá sídla a uprchnout z Volyňského vojvodství, tedy zločiny podle čl. . 118 odst. 1 a 2 OZ.“ .[2].
4. ↑ Czesław Piotrowski , *Zničené a zapomenuté polské osady a kostely na Volyni* , Varšava 2002, s. 5.
5. ↑ Skočit do:a b Grzegorz Hryciuk , *Populační ztráty na Volyni v letech 1941-1944* , [in:] *Polska-Ukraina: obtížné otázky* , sv. 5, s. 266-277.

6. ↑ „Jedním z největších „prázdných míst“ ve výzkumu polsko-ukrajinských vztahů za druhé světové války je zapojení ukrajinských civilistů do vraždění Poláků. Zatímco UPA vedli Ukrajinci z východního Malopolska, ukrajinské obyvatelstvo na Volyni - na nižší úrovni OUN - bylo organizováno výhradně obyvateli volyňských vesnic. Ukrajinští civilisté zmasakrovali Poláky buď nacionalistickým aparátem, nebo inspirací a za aktivní účasti nacionalistických vojenských jednotek. *Mieczyslaw Samborski. Organizační struktury a činnost ukrajinských nacionalistů a ukrajinských civilistů na Volyni, 1942–1944. "glaukopie". 11-12/2008, str. 199, 2008.*
7. ↑ „Pro ukrajinské civilní obyvatelstvo bylo velmi trapné účastnit se tajných vesnických setkání, obvykle v noci, svolávaných aktivisty OUN a veliteli UPA. Právě na nich se rozhodovalo o společném útoku, nejčastěji na sousední vesnici nebo vesnice obývané Poláky.“ *Mieczyslaw Samborski. Organizační struktury a činnost ukrajinských nacionalistů a ukrajinských civilistů na Volyni, 1942–1944. "glaukopie". 11-12/2008, str. 211, 2008.*
8. ↑ (346 000 (16,6 %) z 2 086 000 obyvatel (1931)). Z toho 15,1 % na venkově (277,1 tis. osob), ve městech 27,5 % (69,5 tis. osob) podle sčítání lidu v roce 1931 - obyvatel podle rodného jazyka. Podle odhadů Ryszarda Torzeckého (*Ryszard Torzecki, Poláci a Ukrajinci. Sprawa ukraińska w Polsce w Polsce na w Polsce na II rzeg ., Warszawa 1993, str. 260*) tvořilo počátkem roku 1943 na Volyni 7 % Poláků 5 vesnické obyvatelstvo (50 % předválečného obyvatelstva).

9. ↑ „Počet lidí, kteří zemřeli v konkrétním, byť přibližně, čase a místě (např. v kraji), a kde je uveden počet zavražděných za události uvedené v díle, je minimálně 36 543 - 36 750 Poláků. Reálný počet zavražděných je vyšší a podle našich odhadů je to 50 000-60 000 lidí. Skutečný počet zavražděných zahrnuje: I. počet zavražděných Poláků stanovený pro události uvedené v díle (t.j. 36 543 - 36 750 osob); II. odhadovaný počet. Odhadovaný počet (II) zahrnuje: 1) oběti z měst, u kterých byl počet zavražděných Poláků stanoven jen částečně (... +?); 2) oběti z měst, kde zemřel neznámý počet Poláků (?); 3) oběti z měst, kde je osud Poláků neznámý.“, in: Władysław Siemaszko, Ewa Siemaszko *Genocida páchaná ukrajinskými nacionalisty na polském obyvatelstvu Volyně 1939–1945*, Varšava 2000, Wydawnictwo „von Borowiecky“, ISBN 83-87689-34-3 - shrnutí polských ztrát. Ryszard Torzecki, op.cit., s. 267, odhadl ztráty polského obyvatelstva na Volyni na 30-40 000. lidí, což odpovídá počtu 36 543–36 750 obětí doložených v pramenech z díla Władysława a Ewy Siemaszkových (viz výše).
10. ↑ Některé oběti na ukrajinské straně zemřely rukou ukrajinských nacionalistů za to, že pomáhaly Polákům nebo se odmítly připojit k mučitelům za: Józef Turowski a Władysław Siemaszko *Zločiny ukrajinských nacionalistů spáchané na polském obyvatelstvu na Volyni*. Varšava 1990, s. 158-159; Ryszard Torzecki, *Poláci a Ukrajinci. Ukrajinský případ za 2. světové války na území 2. polské republiky*, Varšava 1993, s. 267, s. 288, ISBN 83-01-11126-7 (zde také archivní zdroje Vládní delegace pro Polsko).
11. ↑ Žádné podrobné ukrajinské údaje o obětech. Výjimkou je databáze Karta centra . Databáze obsahuje 3970 biografii obětí polsko-ukrajinského konfliktu v letech 1942-1944 z oblasti čtyř obcí: Chotiaczów, Korytnica, Mikulicze a Werba z předválečné włodzimierzské oblasti Volyňského vojvodství. Jedná se o osoby polské (2 974 biografii) a ukrajinské (964 biografii) národnosti a osoby jiné nebo neurčené národnosti (32 biografii) [3] .

12. ↑ *Kdo neviděl, neuvěřil... Volyňský zločin. Historie a paměť. Vzdělávací materiály.* Varšava: Institut národní paměti, 2013, s. 5. ISBN 978-83-7629-468-1.
13. ↑ Grzegorz Motyka: *Byl volyňsko-haličský zločin z let 1943-1945 genocida? Spor o právní kvalifikaci „protipolské akce“ UPA*. [vstup 2022-03-27].
14. ↑ Viz Grażyna Korneć, *Počátky okupace východního pohraničí Sovětským svazem (1939–1941)*, in: "Wschodni Rocznik Humanystyczny", vol. IV 2007; "Ve čtyřicátém, matko, nás poslali do Sibiru." *Polsko a Rusko 1939-42*. Vybrali a upravili Jan Tomasz Gross, Irena Grudzińska-Gross. vyd. a národní Varšava 1990, Wyd. Res Publica a Wyd. Váhy ISBN 83-7046-032-1.
15. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960*, Varšava: Institut politických studií Polské akademie věd, 2006, s. 102, ISBN 83-88490-58-3, OCLC 838973434.
16. ↑ Ewa Siemaszko: *Od boje ke genocidě*. [vstup 2009-03-25]. [Archivováno z této adresy (8. června 2011)]. (pol. (Obsah v polštině)).
17. ↑ [Skočit do: a b](#) Timothy Snyder, *Reconstructing Nations. Polsko, Ukrajina, Litva a Bělorusko 1569-1999*, Sejny 2009, ISBN 978-83-86872-78-7, s. 183.
18. ↑ Grzegorz Hryciuk, *Národní a populační proměny ve východní Haliči a Volyni v letech 1931-1948*, Toruň: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005, s. 262, 272, ISBN 83-7441-121-X, OC45.
19. ↑ Władysław Siemaszko, Ewa Siemaszko, *Genocida páchaná ukrajinskými nacionalisty na polském obyvatelstvu Volyně 1939-1945*, Varšava 2000, s. 48-49.
20. ↑ G. Motyka, R. Wnuk, *Lordi a rezuny. Spolupráce AK-WiN a UPA 1945-1947*, Varšava 1997, s. 37.
21. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960*, Varšava: Institut politických studií Polské akademie věd, 2006, s. 312, ISBN 83-88490-58-3, OCLC 838973434.

22. ↑ "Je vysoce pravděpodobné, že rozhodnutí zahájit rozsáhlý partyzánský boj a provést protipolskou akci úzce souvisí s dezercí ukrajinské policie." – Piotr Zajac, prokurátor Ústavu národní paměti .
23. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 312.
24. ↑ Halik Kochanski, *The Unbroken Eagle. Polsko a Poláci za 2. světové války*, Poznaň 2013, s. 385.
25. ↑ [Skočit do:a b](#) Czesław Partacz , *Příčiny a pozadí polsko-ukrajinského konfliktu v letech 1939–1947* , [in:] „27. divize domácí armády. Informační bulletin“ 1(101), Varšava leden-březen 2009, s. 15, 21.
26. ↑ [Skočit do:a b c](#) Władysław Filar , *ukrajinsko-polská ozbrojená konfrontace na Volyni za 2. světové války: zdroje konfrontace, průběh a důsledky* , [in:] „27. volyňská divize domácí armády. Informační bulletin“ 2(78), Varšava duben-červen 2003, s. 23, 26, 28-29, 40.
27. ↑ [Skočit do:a b c d](#) prokurátor Piotr Zajac . *ipn.gov.pl [archivováno z této adresy (2010-09-12)]* . .
28. ↑ Grzegorz Motyka , *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , Varšava 2006 Wyd. Institut politologických studií Polské akademie věd, nakladatelství "Rytm", ISBN 83-88490-58-3 (ISP PAN), ISBN 83-7399-163-8 (Rytm), ISBN 978-83-88490-58-3 , str. 305-310.
29. ↑ Grzegorz Motyka, *Od volyňského masakru k operaci „Vistula“* , s. 127.

30. ↑ Okres byl formálně založen v listopadu 1943 a pokrýval území Volyně. Ze zjištění vyšetřování IPN: „Podle zjištění zahájil Dmytro Klaczkiwski na Volyni na vlastní pěst masivní partyzánský boj bez konzultace s Provodem, čímž porušil ujednání konference. Zdá se, že tento vývoj událostí potvrzují informace o rozdělení na „Volyňany“ a „Halyťany“, ke kterým došlo v řadách OUN-B v následujících týdnech. Informace z Volyně o partyzánské válce a akcích proti Polákům zpočátku nevyvolaly v Haliči nadšení, ale naopak velké znepokojení. Potvrzují to i zprávy polské rozvědky. Někteří banderité je považovali za předčasné, což způsobilo jen zbytečné prolévání ukrajinské krve. Na Volyni zase začala narůstat nespokojenost s postojem Haliče s tím, že nešla cestou otevřeného boje.Státní zástupce Institutu národní paměti Piotr Zajac .
31. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 366-367.
32. ↑ Piotr Zajac, *Perzekuce obyvatelstva polské národnosti na Volyni v letech 1939-1945 - trestněprávní posouzení událostí na základě poznatků vyšetřování OKŚZpNP v Lublinu* , in: *Zločiny minulosti. Studie a materiály žalobců IPN* , svazek 2: *Genocida* , vyd. Radosław Ignatiew, Antoni Kura, Varšava 2008, s. 37.
33. ↑ Grzegorz Motyka, *Tak tomu bylo v Bieszczadách* , s. 112-113.
34. ↑ „Prologem velké protipolské čistky byla vražda v únoru 1943 ve vesnici Parosle. Podle výpovědí svědků akci provedla jednotka banderovců vydávajících se za sovětské partyzány. V dubnu 1943 došlo k útoku na Janowou dolinu, který nepopíratelně provedla UPA. Během útoku na toto město, údajně zaměřeného pouze na „dobyetí amonitů“, bylo zavražděno asi 600 Poláků. tam. Viz také Grzegorz Motyka, *Zapomeňte...*
35. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 314.
36. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 316.

37. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 313-315.
38. ↑ Władysław Siemaszko, Ewa Siemaszko, *Genocida ukrajinských nacionalistů na polském obyvatelstvu Volyně 1939–1945* , Varšava 2000, s. 1045.
39. ↑ Aleksander Korman, *Genocida UPA na polském obyvatelstvu* , Wyd. Nortom, Wrocław 2003, s. 95, ISBN 83-85829-84-9 .
40. ↑ Jan Zaryn: „značná část ukrajinských politiků a velitelů, postižených německým odmítnutím vytvoření samostatné Ukrajiny, chtěla využít geopolitické situace a německé okupace těchto oblastí k provedení etnické čistky, a to od konce roku 1942 (t.j. po likvidaci ghett Němci) zaměřené na polskou menšinu žijící na vesnicích a malých městech. Sluší se dodat, že tato akce v letech 1942-1945 s intenzifikací v červenci 1943 na Volyni měla od počátku znaky systémové akce, plně promyšlené a následně podle plánu provedené. Byli pacifikováni od východu na západ, vesnice po vesnici a obyvatelstvo, včetně žen a dětí, bylo strašlivě vyvražděno. Dodnes tyto popisy zločinů vzbuzují hrůzu: uřezávání končetin, prsou a zadečku, házení novorozenců o stěny, zapichování rezavých tyčí do řitního otvoru atd.Postrach svědků na Volyni [in:] "Rzeczpospolita", 13-07-2009.
41. ↑ W. Romanowski, *ZWZ-AK na Volyni 1939–1944* , Lublin 1993.
42. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 326-327.
43. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 329.

44. ↑ *Smrt! Smrt Polákům Smrt!, Smrt moskevsko-židovské komuně! OUN nás vede do boje...* , „Wojskowy Przegląd Historyczny“ 1988, s. 130; Adam Peretiatkowicz , *Volyňská sebeobrana v povodí Horyně* , ISBN 83-905206-1-3 . 1997. „Tryzuby“ se objevily jako ukrajinský znak na jejich čepicích. Všichni kluci ze Sechu vstoupili do řad policie. A. Szura seděl na zábradlí mostu u silnice v Sechy a zpíval „Smrt Lachsovi, smrt židovské komuně“, s. 53; Władysław Siemaszko , Ewa Siemaszko , *Genocida ukrajinských nacionalistů proti polskému obyvatelstvu Volyně 1939–1945* , ISBN 83-87689-34-3. 2000. Zpívalo se "Vesnice Tomaszgród (Sechy)" "Smrt Lachsovi, smrt židovské obci". Obec byla ověšena transparenty s nacionalistickými hesly. Na rynku byl vztyčen kříž s nápisem *Sława Borciam za Ukrainu* , pod kterým později Ukrajinci přísahali“, s. 783; Karol Grünberg , *Doba války 1939–1945. Přednášky o historii* , "Trója", 1991, s. 508; Cezary Gawryś , *Cesty spásy* , Biblioteka "Więzi", 1997, ISBN 83-85124-98-5 , ... *vojenské cvičení, často zpívají: Smrt Lachomovi, smrt* , s. 49; Henryk Cybulski , *Rudé noci*, Nakladatelství Ministerstva národní obrany, 1974. "Smrt Polákům". Aby získali dav k uskutečnění tohoto hesla, slíbili účastníkům jatek odevzdat všechny věci obětí a jejich pozemky.“, s. 14.
45. ↑ Władysław Siemaszko, Ewa Siemaszko, *Genocida...* , op.cit., s. 1048-1049.
46. ↑ Władysław Siemaszko, Ewa Siemaszko, *Genocida...* , op.cit., s. 1045-1046.
47. ↑ Grzegorz Hryciuk , *Národnostní a populační změny ve východní Haliči a Volyni v letech 1931-1948* , Toruň: *Wydawnictwo Adam Marszałek*, 2005, s. 275, ISBN 83-7441-121-X , OC2LC 85307 .
48. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni 1942-1960* , op.cit., s. 354-356.
49. ↑ T. Snyder, *Tajná válka* , s. 248.

50. ↑ „V červenci 1944 na sjezdu Hlavní osvobozené rady Ukrajiny – orgánu koncipovaného jako mezistranická politická platforma UPA – velitel UPA Roman Szuchewych „Taras Czuprynka“ připustil, že na Volyni proběhla likvidace polského obyvatelstva. (...), která skončila v létě 1943“ a v Haliči „velení UPA vydalo rozkaz k vysídlení Poláků, pokud se sami nepřesídlí. Útoky pokračují.“ Dodal: „Vytváříme si pohodlné pozice, kterých nelze dosáhnout u zelených stolů [rozhovorů]. Nenecháme se oklamat. Ukrajinské mše v našich rukou. Grzegorz Motyka , Zapomeňte na Giedroyca. Poláci, Ukrajinci, IPN , " Gazeta Wyborcza " 24. května 2008.
51. ↑ Oblasti genocidy OUN-UPA na Polácích v letech 1942/1943–1946/1947 . rp.pl. [archivováno z této adresy (2014-07-06)]. . Mapa, [in:] Rzeczpospolita , *Od boje ke genocidě* , 10. července 2008.
52. ↑ Michał Klimecki, Zbigniew Palski, Sebeobrana polského obyvatelstva na Volyni v roce 1943, zdroj .
53. ↑ Skočit do:a b c T. Snyder, *Tajná válka* , s. 249.
54. ↑ Władysław Filar : 27 WDP Home Army Fenomén polského podzemního státu . [vstup 2009-01-03]. [Archivováno z této adresy (12. ledna 2012)]. (pol. (Obsah v polštině)) .
55. ↑ Piotr Zychowicz. Volyň zrazena aneb jak velení Home Army přenechalo Poláky UPA. Nakladatelství Rebis, 2019, ISBN 978-83-806-2564-8
56. ↑ Henryk Cybulski 1974 ↓ , s. 37-38.
57. ↑ Henryk Cybulski 1974 ↓ , s. 92-93.
58. ↑ Tadeusz Rawski , *100 let polského dělnického hnutí. Kronika událostí*. Elżbieta Brodzianka (ed.), Varšava: Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza „Prasa-Książka-Ruch“ . Nakladatelství "Kniha a vědění" , 1978, s. 221 .
59. ↑ Grzegorz Motyka, *V kruhu „Lun v Bieszczadech“* , Varšava 2009, ISBN 978-83-7399-340-2 , s. 40.

60. ↑ Tyto údaje o ztrátách polského obyvatelstva pokrývají 1642 měst z 3260 měst, kde žili Poláci. Srov. W. Siemaszko, E. Siemaszko, *ukrajinský teror a zločiny spáchané OUN-UPA na polském obyvatelstvu na Volyni v letech 1939–1945*, Varšava 1998, s. 4-5.
61. ↑ *Władysław Siemaszko, Ewa Siemaszko, Genocida ukrajinských nacionalistů na polském obyvatelstvu Volyně 1939–1945*, Varšava: Wydawnictwo "von Borowiecky", 2000, ISBN 83-87689-34-3, OCCO.89_74.
62. ↑ G. Motyka, *Ukrajínští partyzáni*, Varšava 2003, s. 412.
63. ↑ Skočit do:a b J. Kęsik, *Obecná bilance ztrát obyvatelstva v důsledku ukrajinsko-polského národnostního konfliktu za 2. světové války*, [in:] *Polska-Ukraina. Obtížné otázky*, svazek 9, Světová asociace vojáků domácí armády, Varšava 2002, ISBN 83-915111-5-4, s. 41.
64. ↑ Ryszard Torzecki, *Poláci a Ukrajinci...*, s. 267.
65. ↑ Aleksander Korman, *Velikosti a způsoby vyhlazování polského obyvatelstva v pohraničí teroristy OUN-UPA v letech 1939-1947*, "Na Rubieży" 1995, č. 3 (13), s. 3.
66. ↑ Tadeusz A. Olszański : *Dějiny Ukrajiny ve 20. století*, Varšava 1993, s. 191.
67. ^ Jozef Turowski, *Požár. Bitvy 27. Wołyńské divize domácí armády*, Varšava 1990, s. 48.
68. ↑ W. Romanowski: *ZWZ-AK na Volyni 1939–1944*, Lublin 1993, s. 104.
69. ↑ Paweł Wiczorkiewicz: *Masakr na Volyni*, Wprost, 31. srpna 2008.
70. ↑ Ewa Siemaszko: *Bilance of Crime*, s. 85, [in:] Bulletin Ústavu národní paměti č. 7-8/2010.
71. ↑ Grzegorz Motyka: *Ukrajínští partyzáni 1942–1960*, s. 410.

72. ↑ Timothy Snyder , *Tajná válka. Henryk Józewski a polsko-sovětská hra pro Ukrajinu* , Kraków 2008, Wyd. Znak , ISBN 978-83-240-1033-2 , s. 232 po: *Pamětní ukrajinský případ. Kopie pro předsedu vlády (1943)* , " Zeszyty Historyczne " č. 71 Paris 1985, s. 142.
73. ↑ Celkem bylo do června 1943 z Volyně deportováno na nucené práce do Říše 134 000 lidí. lidí - 25 tisíc Poláci a 109 000 Ukrajinci. P. Grzegorz Hryciuk , *Německá represe ve východním pohraničí* , in: „ Paměť a spravedlnost “ 1(12)/2008 Varšava 2008, Wyd. IPN ISSN 1427-7476 - údaje vládní delegace pro Polsko a odpovídající německé údaje.
74. ↑ Ryszard Torzecki, op.cit., s. 288, poznámka 118, 119.
75. ↑ W. Serhijczuk, *Ztráty obyvatelstva v důsledku ukrajinsko-polského národního konfliktu během 2. světové války* , [in:] *Polska-Ukraina. Obtížné otázky* , svazek 9, World Association of Home Army Soldiers, Varšava 2002, ISBN 83-915111-5-4 , str. 44.
76. ↑ Grzegorz Hryciuk, *Przemiany...* , op.cit., s. 270, pozn. 280.
77. ↑ Tamže.
78. ↑ Grzegorz Motyka, *Ukrajínští partyzáni...* , op.cit., s. 359.
79. ↑ Skočit do:a b c d e f g Ihor Iljušin , *UPA a AK. Konflikt na západní Ukrajině (1939–1945)* , Vydavatel: Svaz Ukrajinců v Polsku , Varšava 2009, ISBN 978-83-928483-0-1 , s. 10, 15, 20-21, 23, 28, 37.
80. ↑ Předběžná bilance polských ztrát vzniklých v důsledku akcí nacionalistických ukrajinských vojsk v letech 1941–1946, viz: Grzegorz Hryciuk, *Przemiany...* , op.cit., s. 315.
81. ^ Odhadované údaje za období 1939-1948 - viz: Ewa Siemaszko, *Bilance kriminality* , s. 93, [in:] *Bulletin Ústavu národní paměti* č. 7-8/2010.
82. ↑ Ryszard Torzecki , *Poláci a Ukrajinci. Ukrajinský případ za 2. světové války na území 2. polské republiky* , Varšava 1993, s. 267, s. 288, ISBN 83-01-11126-7 (zde také archivní zdroje Vládní delegace pro Polsko).

83. ↑ Ryszard Torzecki, op.cit., s. 267.
84. ↑ Grzegorz Motyka, *Od volyňského masakru k operaci „Vistula“*, Kraków 2011, ISBN 978-83-08-04576-3, s. 447.
85. ↑ Ewa Siemaszko, *Bilance kriminality*, s. 93, [in:] Bulletin Ústavu národní paměti č. 7-8/2010.
86. ↑ Zdůrazněme to jasně - čísla 30, 50 nebo dokonce 70 000 zabitých Ukrajinců nalezená v učebnicích ukrajinštiny jsou prostě vzata "ze stropu" - viz: Grzegorz Motyka, *Od Rzezi łyńskiej do akt "Wisła"*, op.cit., str 448.
87. ↑ Ryszard Szawłowski Tři genocidy. ipn.gov.pl [archivováno z této adresy (2011-12-03)]. .

88. ↑ Za prvé, ukrajinská genocida byla provedena pouze formou okamžitého fyzického vyhlazení (vraždy) – „tam a pak“ – všech Poláků, od kojenců až po staré lidi. Za druhé, ukrajinská genocida byla obvykle spojována s tím nejbarbarštějším mučením. Za třetí, zatímco německé a sovětské genocidy byly prováděny výhradně „specializovanými“ zločineckými uniformovanými formacemi, v případě ukrajinské genocidy byla situace jiná. V tomto případě kromě dominantní banderovské ukrajinské povstalecké armády desetitisíce místních ukrajinských rolníků, včetně tzv. Samoobroni Kuszczowi Widdily (formálně venkovské jednotky „sebeobraný“, které byly v praxi pomocnými silami UPA při genocidě Poláků), sousedé, gangy ozbrojené sekerami, vidlemi atd. jakési ukrajinské milice. Kromě toho je někdy doprovázely ženy, teenageři a dokonce i ukrajinské děti, kteří se zabývali hromadným okrádáním majetku, žhářstvím a doháněním raněných Poláků. Stalo se tak i přes někdy vzájemné údajné přátelství nebo dokonce existující dluhy vděčnosti vůči některým Polákům. Za čtvrté, fenomén zvláště zločinného přístupu k polsko-ukrajinským smíšeným manželstvím vyžaduje samostatnou zmínku. V takových případech ukrajinské genocidy často vyvraždily celé rodiny včetně dětí (!), nebo byl zavražděn polský manžel. Výsledek srovnávací studie je každopádně jednoznačný: ukrajinská genocida na Poláckech z hlediska její bezohlednosti a barbarství, a po svém provedení - dodnes - v důsledku popírání nebo alespoň hustě šité relativizace a výmluv - výrazně "předčí" německou a sovětskou genocidu. Obzvláště zatěžující pro Ukrajince jsou masově používány na Poláky - jako "přídavek" k vraždám - kruté, sadistické mučení Ryszard Szawłowski Tři genocidy .

89. ↑. Vyšetřování odborové komise pro stíhání zločinů proti polskému národu týkající se zločinů ukrajinských nacionalistů v Podolí: aktuální poznatky, závěry a plány do budoucna“ - prokurátor Tomasz Rojek (OKŚZpNP ve Wrocławu); Varšava, 1. července 2003, *Závěry vyšetřování zločinů spáchaných ukrajinskými nacionalisty na Volyni proti obyvatelstvu polské národnosti v letech 1939-1945* - prokurátor Piotr Zajac (OKŚZpNP v Lublinu). Varšava, 1. července 2003.
90. ↑. Ústav národní paměti .
91. ↑. Ewa, Władysław Siemaszko, Genocida ukrajinských nacionalistů na polském obyvatelstvu Volyně 1939–1945, s. 1079.
92. ↑. T. Snyder, *Reconstructing Nations...* , op.cit., s. 185.
93. ↑. G. Motyka: *Ukrajínští partyzáni* , s. 412.
94. ↑. W. Serhijczuk, *Ztráty obyvatelstva v důsledku ukrajinsko-polského národního konfliktu během 2. světové války* , [in:] *Polska-Ukraina. Obtížné otázky* , svazek 9, World Association of Home Army Soldiers, Varšava 2002, ISBN 83-915111-5-4 , s. 53.
95. ↑. Więcej na <http://www.isakowicz.pl/index.php?page=news&kid=69&nid=594>.
96. ↑. Janusz Smaza: *Vzpomínáme na pohraničí* , Bulletin Ústavu národní paměti, č. 1-2 (96-97), leden-únor 2009, s. 24.
97. ↑. *37 osad bylo zničeno Němci, 66 přežilo válku, ale byly zničeny sovětskými úřady po evakuaci Poláků* , [in:] Władysław Filar , *Wyrzenia łyńskie 1939–1944*, Toruń 2008, s. 165, 166
98. ↑. *94 bylo zničeno Sověty po roce 1944, 26 kostelů bylo vráceno po roce 1992* , [in:] Władysław Filar : *Pomocy 1939–1944* , Toruń 2008, s. 165, 166.
99. ↑. Władysław Filar, *Volyňské události 1939–1944*, s. 158.
100. ↑. Fr. Józef Wołczański, *Vyhlazení polského národa a římskokatolické církve ukrajinskými nacionalisty ve východním Malopolsku v letech 1939–1945. Úvod* .

101. ↑ „Je známo, že kvůli nedostatku kvalifikovaného vojenského personálu v letech 1942-1943 byli do UPA přijati sovětští důstojníci, kteří unikli z německého zajetí, a to i na vysoké velitelské funkce. To umožnilo vytvoření sovětské zpravodajské sítě v UPA, která byla v srpnu 1943 zlikvidována Bezpečnostní službou UPA. Dá se však předpokládat, že to nebyla jediná zpravodajská síť v UPA. Velitel sovětské partyzánské skupiny Aleksander Czcheidze, zajatý v prosinci 1943 bezpečnostní službou UPA, údajně uvedl, že speciální sovětská jednotka provedla několik útoků na Poláky *pod jménem UPA*, ale nejsou k tomuto tématu žádné významné podrobnosti. (hlavně místa a data).” Grzegorz Mazur ,*Role Německa a Sovětského svazu v polsko-ukrajinském etnickém konfliktu v letech 1942-1945* , in: *Polska-Ukraina. Těžké otázky* . Svazek 5. Sborník příspěvků z 5. mezinárodního historického semináře *Polsko-ukrajinské vztahy za 2. světové války* Łuck, 27.-29. dubna 1999, Wyd. World Association of Home Army Soldiers , Svaz Ukrajinců v Polsku , Varšava 1999, ISBN 83-908944-6-7 , s. 227.

102. ↑ Memorandum o porozumění – oficiální stanovisko konference: „3. Role Sovětského svazu v tomto konfliktu spočívala mimo jiné v organizování sovětských partyzánských jednotek, kterých se účastnili i Ukrajinci a Poláci. Pro posledně jmenované bylo vytvořeno několik poboček. Tyto jednotky zaujaly vyloženě nepřátelský postoj vůči OUN a UPA, brutálně pacifikovaly ukrajinské vesnice a potlačovaly obyvatelstvo.(...) 5. SSSR vytvořil speciální partyzánské jednotky, které se vydávaly za AK nebo UPA prováděly represe proti Polské a ukrajinské obyvatelstvo. To zesílilo a rozvinulo polsko-ukrajinský konflikt a vyvolalo vzájemné odvetné akce mezi Home Army a UPA. Poznatky 5. semináře polských a ukrajinských historiků dne 27.-29.4.1999 v Lucku. Téma výzkumu: „Role Německa a Sovětského svazu v polsko-ukrajinském národnostním konfliktu v letech 1939-1945“. Předseda: Andrzej Paczkowski a Jaroslav Isaevych . Účastníci: Władysław Filar , Grzegorz Hryciuk , Zbigniew Karpius , Michał Klimecki , Grzegorz Mazur , Zbigniew Palski (rozhodčí), Edmund Bakuniak , Czesław Grzelak , Marek Jasiak , Grzegorz Motyka , strana Ukrajince Waldemar , Waldemar Rezosti , So. Stepan Makarchuk , Mykhailo Schvahulak , Volodymyr Trofymowycz (rozhodčí), Ihor Ilyushin , Mykola Kucherepa , Yuri Makar , Bohdan Osadczyk , Wołodymyr Serhijczuk , Bohdan Zabrovarnyj , v: *Polsko-Ukrajina. Obtížné otázky* , svazek 5 Materiály 5. mezinárodního historického semináře *Polsko-ukrajinské vztahy za 2. světové války* Łuck, 27.-29. dubna 1999, Světová asociace vojáků domácí armády , Svaz Ukrajinců v Polsku , Varšava 1999, ISBN 83-908944-6-7 , str. 352.
103. ↑ Viz také: Alexander Gogun, *Stalinova partyzánská válka na Ukrajině 1941–1944* část. 2, in: " Paměť a spravedlnost " 1(11)/2007 Varšava 2007, s. 119-144.

104. ↑ „Dne 20. května Informační bulletin obvinil sovětské agenty z podněcování k ukrajinským vraždám. (...) V pozdějších komentářích Informační bulletin upravil svůj dřívější postoj a pouze zdůraznil existenci známek, že *sovětští agenti se snaží využít volyňských pogromů k dalšímu podněcování nepřátelství polských a ukrajinských „nacionalistů“* [Informační bulletin, květen 27, 1943, č. 21]. Toto poslední tvrzení je nezpochybnitelné. Je fakt, že některé represivní akce proti Ukrajincům, prováděné sovětskými partyzánskými jednotkami, zatížily konto polského podzemí, zejména proto, že někteří z nich *nosili polské vojenské uniformy s polskými orly na čepicích. Značná část těchto vojáků mluví polsky* uzavřel „Informační bulletin“ [14. října 1943, č. 41].“, Andrzej Leon Sowa, *Polsko-ukrajinské vztahy 1939–1947*, Kraków 1998, ISBN 83-90931-5-8, s. 210-211. Pobočka Józefa Sobiesiaka ps. Podle samotného Sobiesiaka „Maks“ zastřelil v květnu 1942 ve vesnici Nabrózka asi tucet ukrajinských rolníků. (Józef Sobiesiak, *Brygada Grunwald*, Varšava 1966, s. 27-28). Jednotka byla součástí sovětské brigády speciálního určení (Spetsnaz) plk. Anton Brinski. „V denunciaci místních Ukrajinců, předložené sovětským úřadům po obsazení Volyně Rudou armádou, byl Sobiesiak prezentován jako polský důstojník a nacionalista. Těžko říci, zda hromadná poprava prováděná touto jednotkou byla ojedinělým incidentem. Je však známo, že sovětské partyzánské jednotky prováděly rozsáhlou likvidaci ukrajinských rolníků, považovaných za nacionalisty. Jsou známy seznamy více než 200 Ukrajinců z oblasti Sarny k likvidaci, sepsané v březnu 1943 pouze jednou sovětskou jednotkou, „Chepigi“. Andrzej Leon Sowa, *Polsko-ukrajinské vztahy...*, s. 211.

105. ^ "Věc ukrajinsko-sovětských kontaktů je však velmi obtížné prozkoumat kvůli relativně skromné zdrojové základně, a aby bylo možné ji konečně zobrazit, je třeba odkázat na dokumentaci sovětských speciálních služeb." Grzegorz Mazur , *Role Německa a Sovětského svazu v polsko-ukrajinském etnickém konfliktu v letech 1942-1945* , in: *Polska-Ukraina. Obtížné otázky* , svazek 5 Materiály 5. mezinárodního historického semináře *Polsko-ukrajinské vztahy během druhé světové války* Łuck, 27.-29. dubna 1999, Wyd. Světová asociace vojáků domácí armády , Svaz Ukrajinců v Polsku , Varšava 1999, ISBN 83-908944-6-7, s. 227.
106. ↑ „Rozhodnutí o odstranění všech Poláků ze sporných oblastí bylo přijato na jaře 1943. Vývoj událostí neumožňuje potvrdit tezi o německé nebo sovětské provokaci“ – Grzegorz Hryciuk, *Národní a populační změny ve východní Haliči a Volyni v letech 1931-1948* , Toruň 2005, ISBN 83-7441-121-X , s. 275.
107. ↑ *Na tomto místě je třeba se zabývat problémem sovětské provokace, která údajně vedla k vyvraždění polského obyvatelstva na východních územích Druhé Polské republiky. Podle této teorie byl polsko-ukrajinský konflikt údajně způsoben sovětskými partyzány, kteří se vydávali za UPA a spáchali první vraždy polského obyvatelstva. Tyto údajné sovětské akce měly vyvolat polskou odvetu, která následně donutila UPA reagovat. Tato hypotéza, na kterou se kdysi ukrajínští autoři odvolávali, nenachází žádné potvrzení v pramenech, a proto by měla být definitivně zamítnuta.* Grzegorz Motyka, *Od volyňského masakru k operaci Visla* , s. 167.
108. ↑ Piotr Zajac, *Trestněprávní hodnocení událostí ve Volyňském vojvodství* in: *Historická pravda a politická pravda ve vědeckém bádání. Genocida ve východním pohraničí Polska v letech 1939-1946* , Bogusław Paź (ed.), nakladatelství Wroclawské univerzity, Wrocław 2011, ISBN 978-83-229-3185-1

109. ↑ *Ukrajinský prezident poklekl před pomníkem obětem volyňského masakru „Gazeta Wyborcza“*, pondělí 11. července 2016, s. 1.
110. ↑ *Prezident Porošenko si ve Varšavě vážil obětí Volyně*. *visit.net*, 9. července 2016. [vstup 2016-07-27]. [archivováno z této adresy (2016-08-18)].
111. ↑ *Krzysztof Łada*, *Tvůrčí zapomínání: Polské a ukrajinské historiografie o kampani etnické čistky proti Polákům na Volyni během 2. světové války*, [in:] *Wolyn a východní Malé Polsko 1943-1944*, ed. *Czesław Partacz*, *Bogusław Polak*, *Waldemar Handke*, Koszalin-Leszno 2004, ISBN 83-921389-0-2, s. 283-284.
112. ↑ *...o vzájemných polsko-ukrajinských zabijačkách píší ve svých dílech například Petro Poticznyj z Kanady a Jarosław Peleńskij ze Spojených států. Propagované teorie jsou jakousi dezinformací, jejímž cílem je „vybělit“ OUN a UPA a vyhnout se odpovědnosti za zločiny spáchané na Volyni, které postihly nejen polské, ale i ukrajinské obyvatelstvo.* – *Władysław Filar*, *Volyňská tragédie - průběh, efekty, zdroje* v: *Czesław Partacz*, *Bogusław Polak*, *Waldemar Handke* (ed.), *Volyň a východní Malopolsko 1943-1944*, Koszalin-Leszno 2004, ISBN 83-921389-0-2, str. 10.
113. ↑ *G. Motyka*, *Ukrajínští partyzáni*, s. 18.

Bibliografie

- *Grzegorz Motyka*: *Poláci a Ukrajinci ve druhé světové válce* - Referát na 10. zasedání Polsko-ukrajinské komise expertů pro zkvalitnění obsahu školních učebnic dějepisu a zeměpisu, Lvov, 22. - 26. října 2007 - stav historického bádání k problematice v Polsku a na Ukrajině . [4] .

- Sbírnka listin: *Poláci a Ukrajinci mezi dvěma totalitními systémy 1942–1945*. díl 1–2 ed. vědy. Grzegorz Motyka , Institut národní paměti Jurije Šapowała - Komise pro stíhání zločinů proti polskému národu [a další]. Varšava/Kyjev 2005: Varšava: Institut národní paměti - Komise pro stíhání zločinů proti polskému národu: Archiv Ministerstva vnitra a správy Polské republiky; Kyjev: Státní archiv Bezpečnostní služby Ukrajiny: Institut politických a národnostních studií Akademie věd Ukrajiny, 2005. Stran 1511 (875 část 1, 877–1511 část 2) ISBN 83-89078-77-5 .
- *Archiv Adama Bieńa: národnostní spisy (1942–1944)* (editovali, úvod a poznámky pod čarou Jan Brzeski, Adam Roliński) . Krakov 2001, Wyd. "Akademické knihkupectví": od Jagellonské knihovny , ISBN 83-7188-185-1 .
- *Protipolská akce OUN-UPA 1943–1944: fakta a interpretace* (vědeckí redaktoři: Grzegorz Motyka a Dariusz Libionka). Ústav národní paměti . Komise pro stíhání zločinů proti polskému národu. (Materiály z vědeckého zasedání pořádaného Úřadem pro veřejné vzdělávání Institutu národní paměti - KŚZpNP. Pobočka v Lublinu, 24.-25. května 2001), Varšava 2002, Wyd. IPN, ISBN 83-89078-09-0 .
- Henryk Cybulski : *Rudé noci* . vyd. 3, Nakladatelství Ministerstva národní obrany, 1974, s: 228. Literární studie H. Pajaka .
- Władysław Filar : *Przebraże - bašta polské sebeobraný na Volyni. Bitvy a akce* . vyd. Rytm, Warszawa 2007, s. 128. Řada: Home Army Library, ISBN 978-83-7399-254-2 .
- Filar W. , *Volyňské události 1939–1944* , Toruň: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2008, ISBN 978-83-7441-884-3 , OCLC 233469003 .
- Alexander Gogun : *Stalinistická partyzánská válka na Ukrajině 1941-1944* část. 1, in: " Paměť a spravedlnost " č. 2(10)/2006 Varšava 2006, s. 293-314, část 2, in: " Paměť a spravedlnost " 1(11)/2007 Varšava 2007, s. 119–144.

- Hryciuk G. , *Národní a populační změny ve východní Haliči a Volyni v letech 1931-1948* , Toruň: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005, ISBN 83-7441-121-X , OCLC 830722458 .
- Grzegorz Hryciuk : *Populační ztráty na Volyni v letech 1941-1944* in: *Polska-Ukraina: obtížné otázky* vol. 5., Varšava 1999, Wyd. Centrum KARTA , Světová asociace vojáků domácí armády , Svaz Ukrajinců v Polsku . Sborník příspěvků z 5. mezinárodního historického semináře „Polsko-ukrajinské vztahy za 2. světové války“, Luck, 27.–29. dubna 1999, ISBN 83-908944-6-7 .
- Ihor Iljušin : *UPA a AK. Konflikt na západní Ukrajině (1939–1945)* , Varšava 2009, ISBN 978-83-928483-0-1 .
- Aleksander Korman : *Genocida UPA proti polskému obyvatelstvu. Fotografická dokumentace* . vyd. Nortom, Wrocław 2003, s. 95. ISBN 83-85829-84-9 (fragment v elektronické verzi s ruskými popisy - [5]).
- Grzegorz Motyka : *Ukrajínští partyzáni 1942–1960* , Varšava 2006, Wyd. Institut politologických studií Polské akademie věd, nakladatelství "Rytm" , ISBN 83-88490-58-3 (ISP PAN), ISBN 83-7399-163-8 (Rytm), ISBN 978-83-88490-58-3 .
- Tadeusz Andrzej Olszański : *The Polish-Ukrainian Conflict 1943–1947* , in: „Więź“ 11–12 (397)/1991 (listopad–prosinec), Varšava 1991, s. 214–232.
- Władysław Siemaszko , Ewa Siemaszko : *Genocida ukrajinských nacionalistů proti polskému obyvatelstvu Volyně 1939–1945* , Varšava 2000, Wydawnictwo „von Borowiecky“, ISBN 83-87689-34-3 . Vydáno za finanční podpory Kanceláře prezidenta Polské republiky, 1433 stran, vyobrazeno, zdroje.
- Timothy Snyder : *Tajná válka. Henryk Józewski a polsko-sovětský zápas o Ukrajinu* . Krakov 2008. Ed. Sign Publishing Institute , ISBN 978-83-240-1033-2 .
- Torzecki R. , *Poláci a Ukrajinci. Ukrajinská aféra ve druhé světové válce ve druhé polské republice* , Varšava: PWN , 1993, ISBN 83-01-11126-7 , OCLC 69487078 .

externí odkazy

- [Volyň našich předků – www.nawolyniu.pl](http://www.nawolyniu.pl) (staré fotografie, vzpomínky přeživších jatek...)
- [Konference Klubu vojáků 27. divize domácí armády \(květen 2002\) v materiálech Institutu národní paměti \(mj. prof. Władysław Filar, Michał Klimecki, Zbigniew Palski\)](http://ipn.gov.pl) . ipn.gov.pl [archivováno z [této adresy](#) (2008-05-29)].
- [Card Resort. . kart.org.pl](http://kart.org.pl). [archivováno z [této adresy](#) (2012-05-16)]. Databáze obětí polsko-ukrajinského konfliktu ve 40. letech 20. století.
- [Tadeusz Andrzej Olszański Polsko-ukrajinský konflikt 1943–1947](#) (online verze článku publikovaná v: [Zeszyty Historyczne č. 90. Vydal Instytut Literacki Paris 1989 pod pseudonymem Jan Łukaszów se závěrečnou glosou autora z 2001](#)). Viz Tadeusz Andrzej Olszański polsko-ukrajinský konflikt 1943-1947, in: " [Więź](#) " 11-12(397)/1991 (listopad-prosinec), Varšava 1991, s. 214-232.
- [Vybrané materiály z knihy Władysława a Ewy Siemaszkových s názvem "Genocida"](#)
- [Úryvky z výpovědí pachatelů](#)
- [Společný dopis církví ohledně zločinů na Volyni nebude](#) . couriergaliciej.com. [archivováno z [této adresy](#) (2020-09-23)].
- [Webové stránky PR programu II vysílaného o volyňském masakru. Rozhovor vedla Hanna Maria Giza s profesorem Michałem Klimeckým a novinářkou Bogumiłou Berdychowskou](#) [přístup 12. března 2013]

Genocida páchaná ukrajinskými nacionalisty na polských občanech podle lokality

Zločiny ukrajinských nacionalistů podle krajů

Polská sebeobrana v jihovýchodním pohraničí . (1943–1944)